

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

Ανάλυση των όρων της παιδαγωγικής αλληλεπίδρασης

Το διασκευασμένο κείμενο προέρχεται από το υλικό που εκπονήθηκε από τον Γεώργιο Πολυζώη με επίσημη τον Ανδρέα Μπρούζο: «Εισαγωγική Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών» με κωδικό ΟΠΣ (ΜΙΣ) 5070654, στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020».

Η παιδαγωγική αλληλεπίδραση είναι το γεγονός των αμοιβαίων επιδράσεων που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο της παιδαγωγικής πράξης. Ως κεντρική μορφή της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, η παιδαγωγική αλληλεπίδραση καθιστά δυνατή την επιβίωση της κοινωνίας στον βαθμό που μέσω αυτής μεταβιβάζεται ο πολιτισμός της συγκεκριμένης κοινωνίας στις νεότερες γενιές. Πρόκειται, επομένως, για επιδράσεις που κατατείνουν στην πραγματοποίηση ενός εξαιρετικά σημαντικού σκοπού. Μέσω της παιδαγωγικής αλληλεπίδρασης η κοινωνία δημιουργεί το κοινωνικό άτομο που της ταιριάζει και που θα ανταποκριθεί κάθε φορά στην ανάγκη της διαίτησής της. Πρόκειται, ακριβώς, για τον μετασχηματισμό του βιολογικού υποκειμένου σε υποκείμενο πολιτισμού. Αυτή τη διαδικασία αναλαμβάνουν αυτοί που θεσμικά επιφορτίζονται με αυτό το καθήκον, οι γονείς ή οι ενήλικοι που αναλαμβάνουν τη φροντίδα του παιδιού καθώς και οι εκπαιδευτικοί. Η δραστηριότητα της κοινωνίας που θα αναλάβει αυτόν τον μετασχηματισμό καλείται κοινωνικοποίηση. [...] Ο Γκότοβος (1985, σελ. 34) θα ορίσει την κοινωνικοποίηση ως τη «διαδικασία αλληλεπίδρασης του ατόμου με το περιβάλλον του στο πλαίσιο της ενεργητικής αντιμετώπισης του δεύτερου από το πρώτο, μέσω της οποίας το άτομο αποκτά και διαμορφώνει προσωπική και κοινωνική ταυτότητα και πληρότητα επικοινωνίας και πράξης». Πρόκειται, ασφαλώς, για έναν περιεκτικό ορισμό που αποτυπώνει τον σύνθετο χαρακτήρα της κοινωνικοποίησης και τονίζει τον ενεργητικό χαρακτήρα της. Συναφώς, με τον όρο αγωγή ο Γκότοβος (1985) τονίζει ότι εννοούμε μια κοινωνικοποίηση συνειδητή και σκόπιμη. Ο τονισμός των όρων συνειδητή και σκόπιμη βεβαιώνει ότι η κοινωνικοποίηση μπορεί να μην παραπέμπει πάντα σε μια συνειδητή πράξη ούτε σε έναν σαφή σκοπό. Και πράγματι, έτσι είναι. Αρκεί να σκεφτούμε τη σχολική ζωή, στο πλαίσιο της οποίας κάθε πράξη δεν αντιστοιχεί πάντα στο νόημα του όρου αγωγή, δηλαδή δεν ενεργοποιείται από παιδαγωγικό ενδιαφέρον. Την αγωγή που παρέχεται εκ

μέρους των γονέων την καλούμε οικογενειακή αγωγή, ενώ αυτή που παρέχεται στο πλαίσιο της σχολικής ζωής την καλούμε σχολική αγωγή (Κωνσταντίνου, 2015).

Κείμενο 2

[Η κρίση του θεσμού της οικογένειας]

Το κείμενο (ελαφρώς διασκευασμένο) αντλήθηκε από το δοκίμιο του Κώστα Τσιρόπουλου (1930-2017) «Οικογένεια και Ολοκληρωτισμοί» (1982), που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Παιδεία Ελευθερίας» (Εκδόσεις των Φίλων).

Η συγκρότηση της οικογένειας δεν αποτελεί μονάχα μιαν ανάγκη δομής της κοινωνίας, ούτε μόνο μια σκοπιμότητα αγωγής των νέων ανθρώπων. Είναι και ανάγκη υπαρξιακή. Αυτή η αλήθεια αναδεικνύει την οικογένεια σε έναν ιερό θεμελιακό θεσμό.

Η κρίση που επισημαίνεται σήμερα σε πολλούς θεσμούς, επομένως και στον θεσμό της οικογένειας, είναι σύνθετη και απορρέει από την κρίση του ίδιου του ανθρώπου ως ηθικής οντότητας μέσα σ' έναν κόσμο που αλλάζει. Δεν πρόκειται, επομένως, για το φανέρωμα κρίσης ενός θεσμού που σημαίνει την ανάγκη ν' αναζητηθεί ένας άλλος που να τον αντικαταστήσει, αλλά για την κρίση του ανθρώπινου προσώπου, τη δοκιμασία, δηλαδή, του πνεύματος από την εποχή μας.

Για να είναι γόνιμος πνευματικά και δυναμικός ηθικά ο θεσμός της οικογένειας και για να μπορέσει να υπερνικήσει την κρίση που απειλεί τα θεμέλιά του, πρέπει να λειτουργεί ελεύθερα. Να καθορίζει την ποιότητά του, τους προσανατολισμούς του και τους ιδιαίτερους αντικειμενικούς του στόχους ελεύθερα. Γιατί η οικογένεια δεν είναι πια στον αιώνα μας θερμοκήπιο όπου τα μέλη της ζουν και αναπτύσσονται προφυλαγμένα. Είναι ανοιχτός θεσμός στην κρίση και την προβληματικότητα των καιρών μας, επομένως θεσμός που ζει τη δοκιμασία και την αναθεωρητική μανία της εποχής.

Οι κρίσεις της εποχής μας συμπλέκουν την οικογένεια μέσα στις αναθεωρητικές θύελλες των καιρών και την αδειάζουν από το μυστηριακό και συναισθηματικό της περιεχόμενο. Μόνο μια πνευματική αναγέννηση μέσα στη θετικότητα και την ελευθερία της ζωής μπορεί, στηρίζοντας τον άνθρωπο, να τον σώσει, και μαζί να σώσει τον θεσμό της οικογένειας που είναι φυσιολογική έκφραση της ανθρώπινης παρουσίας στον κόσμο.

Κείμενο 3

[Το σπίτι των Λεάλ]

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Ιζαμπέλ Αλιέντε «Του έρωτα και της σκιάς», μετάφραση Μάγια-Μαρία Ρούσσου, εκδ. Ωκεανίδα, Αθήνα: 1991.

Μόνο ο Φρανσίσκο είχε απομείνει στο σπίτι των γονιών του από τότε που παντρεύτηκε ο Χαβιέρ και ο Χοσέ έφυγε για την Ιερατική Σχολή. Κρατούσε το ίδιο δωμάτιο των παιδικών του χρόνων, με έπιπλα από πευκόξυλο κι εταζέρες γεμάτες βιβλία. Καμιά φορά του ερχόταν η επιθυμία να νοικιάσει μια ανεξάρτητη κατοικία, μα στο βάθος του άρεσε η συντροφιά της οικογένειάς του κι επιπλέον δεν ήθελε να στεναχωρήσει δίχως λόγο τους γονείς του. Γι' αυτούς υπήρχαν μόνο τρεις λόγοι για να φύγει ένας γιος από το σπίτι: ο πόλεμος, ο γάμος ή η ιεροσύνη. Αργότερα θα πρόσθεταν ακόμα έναν: να γλιτώσει από την αστυνομία. Το σπίτι των Λεάλ ήταν μικρό, παλιό, ταπεινό, διψασμένο για βάψιμο και για επισκευές. Τη νύχτα έτριζε γλυκά σαν ηλικιωμένη γυναίκα, κουρασμένη και βασανισμένη από τ' αρθριτικά. Το είχε σχεδιάσει ο καθηγητής Λεάλ πολλά χρόνια πριν, έχοντας υπόψη πως τα μόνα απαραίτητα ήταν η ευρύχωρη κουζίνα, όπου θα κυλούσε η ζωή της οικογένειας και θα μπορούσε να εγκατασταθεί ένα παράνομο τυπογραφείο, μια αυλή για ν' απλώνουν τα ρούχα και να κάθονται να κοιτάζουν τα πουλιά, και αρκετά δωμάτια για να χωράνε τα κρεβάτια των γιων του. Τα υπόλοιπα ήταν ζήτημα ευρύτητας και ζωντανίας πνεύματος, έλεγε, όταν κάποιος τύχαινε να επισημάνει τη στενότητα χώρου ή την ταπεινότητά του. Εκεί βολεύτηκαν και υπήρχε τόπος και καλή θέληση να φιλοξενούνται οι φίλοι που βρίσκονταν σε δύσκολη κατάσταση και οι συγγενείς που έρχονταν από την Ευρώπη για να γλιτώσουν από τον πόλεμο. Ήταν αγαπημένη οικογένεια. Μεγάλα αγόρια πια, όταν ξύριζαν ήδη τα γένια τους, τα παιδιά χώνονταν στο κρεβάτι των γονιών τους για να διαβάσουν την πρωινή εφημερίδα και να ζητήσουν από την Ίντα να τους ξύσει την πλάτη. Όταν έφυγαν οι μεγαλύτεροι γιοι, οι Λεάλ ένιωσαν το σπίτι να τους πέφτει μεγάλο, έβλεπαν ίσκιους στις γωνιές κι άκουγαν ήχους στο διάδρομο, αλλά αργότερα γεννήθηκαν τα εγγόνια και ξανάρχισε η συνηθισμένη φασαρία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

Ποιο είναι το κοινό σημείο στο οποίο «διαλέγονται» τα Κείμενα 1 και 2; (μονάδες 5), είναι κοινή και η πρόθεση των συντακτών τους; (μονάδες 10) Ανάπτυξε – τεκμηριωμένα με σχετικές κειμενικές ενδείξεις – την απάντησή σου σε 120 περίπου λέξεις.

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Να βρεις στο Κείμενο 2 πέντε φράσεις με μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 5) και να σε απασχολήσει η επιλογή με κριτήριο το είδος του κειμένου (μονάδες 2) και την πρόθεση του συντάκτη του (μονάδες 3).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Γράψε δύο λόγους για τους οποίους μπορούμε να εντάξουμε το Κείμενο 1 στην κατηγορία του επιστημονικού άρθρου. (μονάδες 10)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με τρεις αναφορές σε στοιχεία της αφήγησης στο Κείμενο 3 την επιλογή του Φρανσίσκο να παραμείνει στο σπίτι των γονιών του και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση (συμφωνία ή διαφωνία) στην παραπάνω επιλογή. Η έκταση του ερμηνευτικού σου σχολίου να είναι 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15